

Muzeum slovenskej keramickej plastiky

Hore Modrou

maľovaná dlážka...

Kalvária

Džbankárska „maľovaná“ cesta v Modre je kľukatá, vyšliapali ju generácie modranských hrnčiarov a džbankárov. Našli zaľúbenie v šedej, mazľavej hline v ktorej sa snúbi zem, voda a oheň. Ich stopy možno nájsť po celom meste, stačí len otvoriť oči a objavovať.

SNM – Múzeum Ľudovíta Štúra, Múzeum slovenskej keramickej plastiky

Múzeum je miestom, kde získavajú veci druhý život, odhaľujú príbehy majiteľov a súvislosti, ktoré by zapadli v prachu dejín. Starú tradíciu a keramický príbeh odohrávajúci sa v Modre dokumentuje múzeum vrastené do mestského opevnenia. Vedľa množstva maľovanej keramiky, tanierov a džbánov tu žije svoj druhý život aj Heřman Landsfeld - keramikár, ktorý zasvätil život modranskej keramickej dielni. Modranskú keramiku tak miloval, že ju nielen maľoval, ale i dokumentoval a propagoval, až sa stala natrvalo vyhľadávanou a svetovou.

SNM – Múzeum Ľudovíta Štúra, Galéria Ignáca Bizmayera

Modranské hradobné múry sa tiahnu naprieč celým mestom ako potok, podľa ktorého vraj Modra získala pomenovanie. Kameň na hradby sa lámal v modranských horách a bola z neho vystavaná aj bašta, ktorá je súčasťou areálu SNM – Múzea slovenskej keramickej plastiky. Z múzejného nádvoria možno obdivovať fortieľ niekdajších staviteľov i ochodzu, ktorou sa kráčalo do blízkej bašty, je pripomienkou opevnenia niekdajšieho slobodného kráľovského mesta Modry. Kamenná bašta prepožičala interiér netradičnej galérii venovanej keramikovi, figuralistovi Ignácovi Bizmayerovi, ktorý zachytil v hline krásu a tradíciu celého Slovenska. Vedľa seba tu defilujú svätci, krojovanci a remeselníci. Figúry, figúrky a plastiky tu prezentujú aj majstri a umelci zvučných mien modelujúci v minulom storočí i tí súčasní. Spoločne dotvárajú jeden priestor, ktorý je výkladnou skriňou, našim rodinným striebrom.

Maľovanie ulice pred Slávnosťou hliny

Kalvária s krížovou cestou

Modranská krížová cesta nie je iba liturgickým miestom, ktoré nadväzuje na existujúcu murovanú kalváriu z roku 1814, jej jedinečnosť spočíva v tom, že je keramická. Meditatívny priestor uprostred viníc pod otvoreným nebom je krížovou cestou nás všetkých. Štrnásť zastavení umiestnených na kameňoch predstavuje bremeno a tiaž, hlina zas pominuteľnosť človeka a jeho návrat k zemi.

Kalvária s krížovou cestou je spoločným dielom mesta Modry a miestnych keramikárov, Mariána Lišku, Jozefa Franka, Igora Mesíka, Jána Viglaša a Jána Pečuka.

Kalvária

Galéria Ignáca Bizmayera

Keramické reliéfy na Jurkovičových bytoch

Za prvej Československej republiky bola modranská keramika súčasťou „slovenských izieb“ kultúrnych elít, obdarovávali ňou štátne návštevy, dostala sa aj do verejného priestoru. V tomto období zažívala keramická dielňa najväčšie úspechy. O prosperitu sa zaslúžila najmä akciová spoločnosť, ktorej akcionárom bol i Dušan Jurkovič a Samuel Zoch. Architekta s Modrou spájali rodinné väzby a priateľstvo s modranským farárom a bratislavským županom Samuelom Zochom. Vďaka intervencii Zocha sa stala Modra okresným mestom, v priebehu 20. rokov 20. storočia dalo mesto pre úradníkov vystavať bytové domy, projektoval ich Dušan Jurkovič. Architekt na priečelia domov umiestnil charakteristické keramické reliéfy.

Keramická mozaika

Zložité obdobia národných dejín zasiahli nielen do spoločenského života, ale i do architektúry a výtvarného umenia. Podobný proces sa udial aj v období socializmu. Napriek angažovanému umeniu a cenzúre aj v tomto období vznikol rad hodnotných diel. Jedným z pozitív bolo umiestňovanie malieb, sôch a mozaikových kompozícii na nových stavbách a v parkoch. Takýmto procesom prešla aj výstavba materskej školy na Kalinčiakovej ulici v Modre, ktorá má na ploche vonkajšej steny umiestnenú veľkorozmernú farebnú mozaiku. Dielo je vyskladané z keramických kachlíc a znázorňuje slobodu, voľný let vtákov. Autorom mozaiky je modranský keramický majster Viliam Peško.

Dom na Štúrovej 59 s Komunitnou záhradou

Génius loci mesta Modry tvoria meštianske domy, podbránia a záhrady. V radovej zástavbe námestia možno nájsť mestský dom v ktorom sídli informačné centrum. Vo dvore so širokým podbráním zvykne okoloidúcich pozdraviť vystavená keramika a pripomenúť, že sa nachádza v keramickej Modre. Zeleň a kamenné múry Komunitnej záhrady vytvárajú rozprávkovú atmosféru znásobenú rozprávkovými motívmi vyskladanými z keramických kachlíc, aj tu zanechali svoju stopu miestni keramikári Marián Liška, Igor Mesík, Ján Viglaš a Jozef Franko. V tieni stromov spriada svoje zlaté nite Zlatá priadka, popolvár na zlatom koni bojuje o princeznú, v domčeku šantí sedem neposlušných kozliatok a Maruška zbiera voňavé jahody.

Lavičky s keramickou plaketou

Džbankári zakomponovávali do svojich vzorkovníc všetko čo dobre poznali zo svojho okolia, na črepoch nechýbali hrnčiari, remeselníci, vinohradníci, Horná brána, ba ani zvieratá žijúce v chotári. Tak ako sa dostali motívy z chotára na keramiku, vrátilo ich mesto do chotára. Na drevených lavičkách tak z plakiet letia a vyskakujú maľované vtáčiky, jelenčeky a zajace. Východné hradby s lavičkami sa stali miestom prechádzok a posedení s malým keramickým pozdravom

Jurkovičove byty

Keramika Ďureje

Rozprávková kachlica Zlatá priadka

Lavičky s keramickou plaketou

Po stopách keramikov na mestskom cintoríne

Modranská hlina je plná príbehov, je symbolom jedného z najstarších remesiel – keramiky a miestom odpočinku modranských keramických majstrov. Keramickí majstri nazývali hlinu aj džbánkarským zlatom. Odchod každého z keramikov bol a je vždy symbolický, ich poslednú cestu sprevádza obrad spojený s rozbitím dvoch o seba ťuknutých džbánov, až potom splynú s ich milovanou hlinou. V Modre sa vraví, že z každého džbankára raz vznikne maľovaný džbánok, v modranskom cintoríne ich odpočíva a čaká celý zástup, Jozef Mička, Heřman Landsfeld, Ignác Bizmayer, Rudolf Barčík, Viliam Peško, Michal Petráš a mnoho ďalších.

Rozprávková kachlica v Komunitnej záhrade

Keramické zvieratká v Stoličnom potoku

Modra je mestom potokov a studničiek, ktoré ovlažovali ústa Modranov. Voda bola vždy v úcte aj u keramických majstrov, potrebovali ju k životu i k práci. V dolnej časti Štúrovej ulice, v Stoličnom potoku bolo možné zazrieť hada, hrúza, rybku, raka, či na kameni sa vyhrievajúcu jaštericu. Dnes je to už zložitejšie, ale možno do potoka privábia zvieratá ich keramické repliky od Andreja Friča, ktoré mesto tak starostlivo osadilo po bokoch koryta.

Maľované zastávky

To, že je Modra maľovaná možno vidieť v meste na každom kroku, v Komunitnej záhrade, na lavičkách v chotári i na maľovaných zastávkach. Keramickú Modru maľuje mesto a keramikári. Čakanie na autobus do Šenkvíc sa môže stať zážitkom, cestujúci si ihneď všimne, že stojí v blízkosti Slovenskej ľudovej majoliky, kde sa keramika maľuje dodnes, a nie len keramika, majstri radi vybehnú i do ulíc a vyzdobia cestu, fasádu, alebo spomínané zastávky, za ktoré mimochodom získali ocenenie od Asociácie public relations – 2. miesto v kategórii Regional community relations.

Slávnosť hliny – Keramická Modra

Modra žije keramikou po celý rok, avšak raz v roku pritiahne keramikov zo vzdialených kútov Slovenska i zahraničia. Maľovaná modranská dlážka zasvieti v nových farbách a keramika je skloňovaná vo všetkých tónoch a podobách. Keramický jarmok je miestom stretnutí ľudí, džbankárov, umelcov, odborníkov, ktorí prichádzajú na odborný seminár i folkloristov a muzikantov, ktorí robia dva keramické dni v Modre krajšími. Džbankárska a hrnčiarska tradícia je v Modre stále živá aj vďaka festivalu Slávnosť hliny.

Zvieratká v Stoličnom potoku

Slávnosť hliny

Slávnosť hliny

Slovenská ľudová majolika

Slovenská ľudová majolika

Keramické dielne

Pán Boh vytvoril z hliny Adama, je patrónom všetkých hrnčiarov a džbankárov. Možno preto sú hrnčiarske a džbankárske dielne považované za posvätné miesto, kde sa neustále deje zázrak premeny. Modranskí keramikári sú zamestnaní najmä v Slovenskej ľudovej majolike, ktorá sa spojila s dielňou Jakuba Lišku „modranska." Vedľa spomenutých dielní sa zázrak odohráva aj v dielňach rodiny Ďureje, Miroslava Malinovského, Mariána Lišku, Daniely Jakubcovej a rodiny Malincovcov. U keramikárov sú dvere otvorené, treba len vojsť.

Slovenská ľudová majolika

Ak by Slovenská ľudová majolika vedela rozprávať, iste by sme sa dozvedeli príbeh o modranských hrnčiaroch, ktorí boli takí dobrí, že ich riady poznali v ďalekej Pešti a Viedni a aby ich slávne remeslo nezaniklo, pomohli im mestskí páni v roku 1883 založiť keramické učilište. Rozprávala by o rokoch kedy bola dielňa v rukách správcu Samuela Zocha, ako priviedol akcionár, známy architekt Dušan Jurkovič do Modry umelcov a výtvarníkov z Čiech, aby spravili dielni meno, či ako privandroval pešo do Modry Heřman Landsfeld. Spomenula by ako za kruhmi sedeli maliari Ján Ludvig, Michal Škarčák, Ignác Bizmayer, Viliam Peško, Rudolf Barčík, Michal Petráš s manželkou, manželia Horníkovci, ktorí predali skúsenosti mladej generácii na čele s Mariánom Liškom, Jozefom Frankom, Jurajom Hanulíkom, či Mirom Malinovským. Nezabudla by pripomenúť, že príbeh sa píše už celých 143 rokov a dielňa je taká úspešná, že modranskú keramiku zapísali do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky.

Modra na keramickej mape Európy

Modra, známa svojou bohatou majolikárskou tradíciou, sa v roku 2023 stala členom Európskej keramickej cesty (European Route of Ceramics) – kultúrnej cesty certifikovanej Radou Európy ako prvé slovenské mesto. Európska keramická cesta, ktorá vznikla v roku 2012, prepája mestá a inštitúcie s bohatou históriou výroby keramiky, porcelánu či kameniny. Jej cieľom je zachovávať a rozvíjať kultúrne dedičstvo spojené s keramikou, podporovať udržateľný cestovný ruch a rozvíjať medzinárodnú spoluprácu. Modra sa zaradila medzi prestížne európske destinácie, ako sú francúzske Limoges, talianska Faenza, rakúsky Gmunden, poľský Bolesławiec či portugalské Aveiro.
Členovia Európskej keramickej cesty sa spoločne podieľajú na medzinárodných projektoch, výstavách, workshopoch a aktivitách, ktoré približujú keramiku odbornej i laickej verejnosti.

Text: Agáta Petrakovičová Šikulová
Foto: Lucia Mandincová, Ondrej Bobek